

ÉLETBEN AKAROK MARADNI

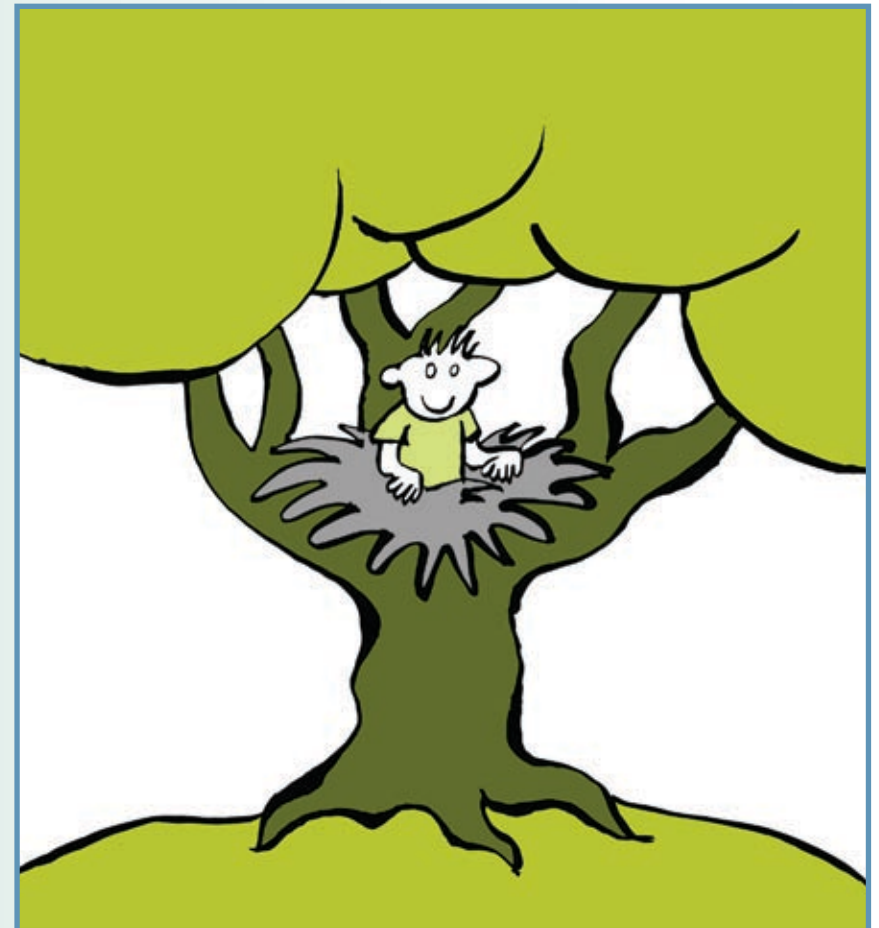
AZ ÉLŐVILÁG TÚLÉLÉSI TECHNIKÁI

ÉN ÉS A VILÁG

A modul szerzője:
Iván Zsuzsanna

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

4. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

Tevékenységek – időmegjelöléssel		A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése					
I/a Mi a túlélés?					
A	A tanulók arról beszélgetnek, hogy mi jut eszükbe a túlélés szóról. 5 perc	Beszélgetés kezdeményezése	Frontális munka – beszélgetés		
B	A tanító vezetésével csoportot alakítanak. A csoportok beszélgetés után megegyeznek abban, hogy mit értenek a túlélés fogalmán. 10 perc	Együttműködés Beszélgetés kezdeményezése	Csoportmunka – megbeszélés		
I/b Játék					
A	A csoportok az iskola udvarában vagy a parkjában színkereső játékot játszanak. 15 perc	Szabálykövetés Megfigyelés	Csoportmunka – megfigyelés – kutatás	ragasztócsík	P1 (Színkereső) különböző színű fonaldarabok vagy festett fogpiszkálók
B	A tanulók az iskola udvarában vagy parkjában végigmennek egy kijelölt szakaszon, ahol a tanító által előzetesen kirakott idegen anyagokat keresik meg. 15 perc	Szabálykövetés Megfigyelés Empátia	Frontális munka – játék		P2 (Természetellenes dolgok keresése) különböző színű kisebb-nagyobb méretű tárgyak

Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek		
			Diák	Pedagógus	
II. Új tartalom feldolgozása					
II/a Hogyan, mivel, miért?					
A	A tanulók csoportot alakítanak. A csoportok a tanult, illetve általuk jól ismert élőlények közül példát keresnek a tanító által meghatározott vagy szókértőn húzott különböző alkalmazkodási megoldásokra. 10 perc	Probléma-azonosítás Problémamegoldás	Kooperatív tanulás – fordított szakértői mozaik	csomagolópapír, íróeszköz	P3 (Alkalmazkodás) szókértők
B	Ha még nem alakítottak csoportot, akkor itt ezzel kezdik a munkát. Aztán a csoportok két-két témát kapnak, amelyekhez kulcsfogalmakat, kifejezéseket, összefüggéseket írnak. 10 perc	Problémamegoldás Együttműködés	Kooperatív – szókértő-pókháló	csomagolópapír, íróeszköz	P4 (Szókértő témák)
C	Ha még nem alakítottak csoportot, akkor itt, ezzel kezdik a munkát. A csoportok példákat keresnek az alkalmazkodások módjaira, okaira, a tanult élőlények köréből ezeket papíron összegyűjtik, lerajzolják. 10 perc	Problémamegoldás Együttműködés	Csoportmunka – szemléltetés	csomagolópapír, író- és rajzeszköz	
II/b Ezt tanultuk tőlük...					
A	A csoportok képzeletbeli élőhelyeket találnak ki. Elnevezik őket, és röviden leírják ezek főbb környezeti jellemzőit. Átadják a következő csoportnak, akik betelepítik azt élőlényekkel, és megszemélyesítik őket. 25 perc	Problémamegoldás Együttműködés Önbizalom	Kooperatív tanulás – feladatküldés Drámajáték – megszemélyesítés	csomagolópapír, író-és rajzeszköz jelmezkészítéshez szükséges eszközök	P5 (Feladatküldő)

Tevékenységek – időmegjelöléssel		A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	A csoportok elképzelik, hogy eltévedtek egy erdőben. Leírják, mi történt velük, hogyan vészelték át azt az időt, amíg keresték, de nem találták őket. Ha marad idejük, írhatnak arról is, hogyan keresték és találták meg őket, mit éreztek ekkor. 15 perc	Problémamegoldás Együttműködés Érzelmek tudatosítása, szabályozása	Drámajáték – elképzelés, fantáziajáték	papír, íróeszköz	P6 (Túlélési stratégia)
C	A csoportok papíron ábrázolnak egy általuk kitalált életközösséget. Bemutatják társaiknak, és elmondják az élőlények túlélési ötleteit. 15 perc	Beleélés Problémamegoldás	Kooperatív tanulás – csoportszóforgó	csomagolópapír, rajzeszköz	
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
III/a Mi lesz velünk? Elég, amit tudunk?					
A	A csoportok az erdő vagy egy másik élőhely közösségét személyesítik meg. Szerepet választanak, és jelenetet készítenek egy fórumról, ahol elpanaszolják az éghajlatváltozás következtében bekövetkezett gondjaikat, aggodalmaikat. 25 perc	Probléma-azonosítás Problémamegoldás Döntésképesség	Kooperatív tanulás – drámajáték		P7 (Fórum)
B	A csoportok plakátot készítenek arról, hogyan alakul egy-egy élőlény sorsa az éghajlatváltozás következtében. Mindenki egyénileg eldönti, milyen színnel, technikával dolgozik, rajzol vagy ír. Kiállítást készítenek, és megtekintik egymás munkáját. 25 perc	Probléma-azonosítás Problémamegoldás Döntésképesség	Kooperatív tanulás – kerekasztal – képtárlátogatás	csomagolópapír, rajz- és íróeszköz	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
C	A tanulók egy újságcikket vagy TV hírt készítenek arról, hogy az éghajlatváltozás már milyen következményekkel járt egy közeli életközösségben. 25 perc	Probléma-azonosítás Írásbeli kommunikáció Problémamegoldás Döntés-képesség	Csoportmunka – közös fogalmazás	papír, íróeszköz, magnó, mikrofon (ha van rá lehetőség)	
III/b Hogy érezted magad? – értékelés					
A	Közösen megbeszéljük, hogy milyen érzéseket váltottak ki belőlük a foglalkozások. 10 perc	Érzelmek tudatosítása Véleményalkotás	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		
B	A tanító a táblát vagy csomagolópapírt két részre osztja, az egyik felére azok a tanulók írják a monogramjukat, akik jól érezték magukat, a másikra, akik nem, illetve a kettő határára, akik nem mindig. Aki szeretné, indokolhatja a véleményét. A pedagógus is részt vesz az értékelésben. 10 perc				

MELLÉKLETEK

P1 SZÍNKERESŐ

Különböző, 8–10 féle színű fonalból 10 cm-es darabokat vágunk, és az udvar (lehetőleg füves részén) vagy park egy behatárolt területén szétszórjuk. A tanulók a megtalált fonalakat egyesével gyűjtik össze, és sorban a ragasztócsíkra rakják. A játék végén összehasonlítják a ragasztón levő színes fonalakat a kihelyezett színekkel. Várhatóan az élénk színűekből lesz több – ezeket találják meg hamarabb –, a te-repszínűekből kevesebb. A tapasztalatot megbeszélik – az élővilágban ez a színbeli alkalmazkodás a mimikri egyik formája (van alakbeli, szag szerinti, sőt hang mimikri is.)

P2 TERMÉSZETELLENES DOLGOK KERESÉSE

Az iskola füves udvarán vagy egy közeli parkban kijelölünk egy rövid szakaszt, ahol a gyerekek biztonsággal sétálhatnak. Ezen az ösvényen előzetesen elhelyezünk adott számú, különböző színű, alakú tárgyat, ügyelve arra, hogy ne legyen túl feltűnő. A gyerekek ezután csendben végigmennek ezen az ösvényen, és magukban megszámozzák – úgy, hogy érintetlenül hagyják őket –, hány idegen tárgyat láttak, az eredményt pedig megsúgják nekünk. Amikor mindenki a végére ért, megmondjuk, hogy mennyi idegen tárgy volt, a hiányzókat a fenti szabály alapján a gyerekek önállóan megkereshetik. A tapasztalatokat beszéljük meg, és keressünk rá közösen magyarázatot!

P3 ALKALMAZKODÁS

A csoportok az alábbi alkalmazkodási példákra keresnek megoldásokat és élőlényeket. Mindegyik csoport más-más témát dolgoz fel, és a fordított szakértői mozaik módszerével ismerik meg ezek tartalmát. A témák: testszín, testalak, módosult testrészek, mozgás, táplálkozás, hangadás, viselkedés. Ezekből válogat a pedagógus a csoportok számától függően, de itt is felkínálhatja a gyerekeknek a választás lehetőségét. Vagy a tanulók húzhatnak a szókártyákon levő témák közül.

P4 SZÓHÁLÓ TÉMÁK

Ügyeljünk arra, hogy minden csoport kapjon egy növényre és egy állatra utaló témát. Az alábbi minták a tananyagnak, csoportösszetételnek megfelelően szabadon változtathatók, bővíthetők. Ha a gyerekek már jól tájékozódnak a következő fogalmak között, megadhatjuk számukra a választás lehetőségét. Ellenkező esetben érdemes az egyes csoportoknak testre szabni a feladatot.

1. csoport: föld alatti raktározó növényi rész
ragadozó életmód
2. csoport: csonthéjas termés
fán lakó életmód
3. csoport: talajt sűrűn behálózó gyökérzet
rejtőszín
4. csoport: hajlékony szár, keskeny, hosszúkás levél
kis test, gyors mozgás
5. csoport: nagyon sok mag
föld alatti életmód

P5 FELADATKÜLDŐ

A csoportok képzeletbeli élőhelyet találnak ki, és leírják, esetleg lerajzolják azok főbb jellemzőit: hol van, milyenek az évszakok, hőmérséklet, csapadék, talaj, domborzat stb. Nevet adnak neki. Továbbadják a következő csoportnak, akik ezt az élőhelyet benépesítik kitalált növényekkel, állatokkal. Hívjuk fel a tanulók figyelmét arra, hogy az általuk kitalált lények képesek legyenek az ottani életre, sőt a túlélésre. Tetszés és lehetőség szerint jelmezt, álarcot, síkbábot készítenek, és előadnak, megelevenítenek egy jelenetet az életükből.

P6 TÚLÉLÉSI STRATÉGIA

A tanulók elképzelik, hogy eltévedtek az erdőben. Az állatoktól ellopott ötletek alapján megtervezik az éjszakai alvóhelyüket. Segíthetünk (kérdésekkel) abban, hogy mire figyeljenek, hova építsék, és hova ne, hogyan védekezzenek az éjszakai, hajnali hideg ellen, hogyan riasszák el a betolakodókat, hogyan szerezzenek élelmet stb.

P7 FÓRUM

A csoportok a tanult életközösségek közül bármelyiket választhatják, nem szükséges az erdőt választaniuk. A lényeg, hogy bemutassák az éghajlatváltozás következményeit. A csoportok az általunk kínált vagy saját ötletükből született szerepekből választanak: lágyszárú növények, fák, gombák, gerinctelen állatok, madarak, emlősök. Az ember ne maradjon el! Ha senki nem szeretne ember lenni, mi is beléphetünk ebbe a szerepbe, így segíthetjük, hogy minél pontosabb magyarázatot találjanak a változás okaira és hatásaira. Az élőlények elmondhatják, hogy a felmelegedés, a szélsőséges időjárás-változás (hőmérséklet, tél eltolódása, évszakok harca, csapadékhiány illetve túl sok csapadék, erős szél stb.) milyen hatással van rájuk. (Az enyhe tél tavaszi változásokat idéz elő bennük, nem tudják irányítani, félnek a hirtelen lehűléstől. Felborul az életritmusuk, nem tudnak pihenni, télen hajtanak a rügyek, a madarak énekelnek stb.) Példákat hozhatnak fel arra, hogy mit tudnak ők tenni, hogyan alkalmazkodnak. Lehetnek aggodalmaik, hogy az újabb változásokhoz már kevés lesz az eddigi „tudományuk”, nem tudnak új alkalmazkodási trükköt kitalálni, így pedig előbb-utóbb elpusztulnak, és nem lesz utódjuk sem. Elmondhatják, hogy ez szerintük az embernek miért nem lesz jó, és megoldást kereshetnek, hogy ne folytatódjon ez a folyamat. Azok közül a tanulók közül, akik nem szívesen vesznek részt a drámajátékban, kijelölhetünk újságírókat, fényképészeket (rajzolókat), híradó-tudósítókat.

testszín

testalak

módosult testrészek

mozgás

táplálkozás

hangadás

viselkedés

